

روزشمار جنگ

پنجشنبه

۸ شهریور ۱۳۶۳

۳ ذیحجه ۱۴۰۴

۳۰ اوت ۱۹۸۴

۵۹۹

در حالی که جبهه‌های جنگ در رکود به سر می‌برند و تبادل آتش در آبادان و خرمشهر و پرواز یک جنگنده عراقی بر فراز دزفول پدیده‌های مشهود امروز در صحنه جنگ هستند، مباحث و طراحی‌های ادامه جنگ با محوریت ارائه طرح‌های جداگانه ارتش و سپاه همچنان ادامه دارد.

در صحنه نامشهود جنگ، امروز فرماندهان ارتش و سپاه طرح‌های خود را به نماینده امام در شورای عالی دفاع تحویل دادند. حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی، در یادداشت‌های امروز خود در این باره نوشته است: «ساعت ده صبح آقایان [محسن] رضایی و صیاد [شیرازی] آمدند، برای عرضه طرح جامع خودشان برای جنگ، آقای صیاد طرحش را منقح و زمان‌بندی شده عرضه کرد، نمونه‌ای از انضباط ارتش است، ولی آقای محسن رضایی تنظیم نکرده بود و توضیح شفاهی داد. قرار شد در جلسه فردا با حضور رئیس‌جمهور، کامل شود.»^۱

اما، در صحنه مشهود جنگ، براساس گزارش استانداری خوزستان در آبادان و خرمشهر، در ۴۸ ساعت گذشته، تبادل آتش بین نیروهای خودی و دشمن برقرار بود که بر اثر آن در آبادان یک تن شهید شد و ۹ نفر مجروح شدند. به ۵ واحد مسکونی و ۲ مغازه نیز خسارت‌هایی وارد آمد. در خرمشهر هم یک نفر به شهادت رسید و ۴ نفر مجروح شدند.^۲

امروز همچنین ساعت ۱۱:۳۰، چند جنگنده عراقی با ورود به آسمان دزفول دیوار صوتی را شکستند.^۳

۶۰۰

امروز یک جنگنده اف ۴ ایرانی با دو سرنشین به عراق گریخت. قرارگاه نوح نبی^(ع) در گزارشی اعلام کرد: ساعت ۱۰:۴۰، یک جنگنده که از پایگاه ششم شکاری بوشهر برای گشت پرواز کرده بود، از مرز کشور خارج شد.^۴ این قرارگاه در گزارش دیگری ضمن تأیید خروج این هواپیمای جنگی از مرزهای غربی، نوع جنگنده را اف ۴ اعلام کرد.^۵

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از ستاد تبلیغات جنگ درمورد این واقعه گزارش داد: «به هنگام گشت‌زنی یک فروند جنگنده ایرانی بر فراز بوشهر، خلبان هواپیما در تماس با پایگاه زمینی اطلاع داده است که بر صفحه رادارش شیئی می‌بیند که احتمالاً هواپیمای دشمن است. به مجرد این اطلاع، پایگاه زمینی به خلبان جنگنده اجازه می‌دهد که شیء مزبور را تعقیب نماید. لیکن پس از مدتی جنگنده خودی از صفحه رادار ایستگاه زمینی محو می‌شود.»^۶

گفتنی است عراق نیز فرار جنگنده مذکور و ورود آن به خاک این کشور را تأیید کرده است. فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق در اولین بند اطلاعیه نظامی امروز خود در این باره اعلام کرد: «یک فروند جنگنده ایرانی از نوع اف ۴ صبح امروز، در یکی از فرودگاه‌های عراق فرود آمد. خلبان و کمک‌خلبان آن از عراق درخواست پناهندگی کردند. خلبان و کمک‌خلبان به‌عنوان میهمانان گرامی در عراق پذیرفته شدند.»^۷

۶۰۱

درگیری نیروهای خودی با عناصر مسلح غیرقانونی در حوالی سندنجان و سردشت و نیز اخاذی عناصر ضدانقلاب از مردم از جمله وقایع امروز مناطق کردنشین غرب کشور است. براساس گزارش شهربانی استان کردستان، ساعت ۱۹ یک گروه گشتی سپاه در روستای حسن‌آباد (۵ کیلومتری سندنجان) در کمین عناصر ضدانقلاب گرفتار و ۲ نفر از آنها مجروح شدند.^۸

در روستای گله و قمیشان (حوالی سردشت)، گروهی از نیروهای پایگاه ربط با عده‌ای از عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند که در نتیجه ۱۰ نفر از ضدانقلابیون کشته یا زخمی شدند.^۹

۲۳ نفر از عناصر مسلح حزب دمکرات در پیرانشهر به روستاهای توان، اندیزه و گردکسپیان وارد شده و مقادیری خواربار و ۵۵ گونی گندم از روستای اندیزه و ۱۱۵ گونی گندم از اهالی روستای گردکسپیان اخاذی کردند. همچنین عده‌ای از عناصر کومه‌له با ورود به روستای قیلچیان در محور دیواندره، «مردم آبادی را در مسجد جمع کردند و برای آنان سخنرانی کردند و بعد از آن مقادیری پول از اهالی اخاذی کردند و وسایل خانه بهداشت را با خود بردند و قصد بردن افراد خانه بهداشت را داشتند که با ممانعت مردم از این کار منصرف شدند.»^{۱۰}

۶۰۲

دولت عراق که با بهره‌برداری از شیوه‌ها و ابزارهای تبلیغاتی سعی دارد چهره‌ای صلح‌طلب از خود به نمایش بگذارد، امروز اعلام کرد تعدادی از اسیران ایرانی را به مناسبت عید قربان آزاد خواهد کرد. یکی از اعضای شورای فرماندهی انقلاب عراق با صدور بیانیه‌ای اعلام کرد: عراق به مناسبت عید قربان بدون هیچ‌گونه قید و شرط و به‌طور یکجانبه عده‌ای از اسیران جنگی را آزاد خواهد

کرد.^{۱۱} خبرگزاری آسوشیتدپرس با اشاره به این بیانیه گزارش داد: «[اسرای آزادشده] می‌توانند بنا به میل خود به ایران بازگردند و یا خواستار پناهندگی از کشورهایی شوند که آنها را می‌پذیرند.»^{۱۲} روزنامه فیگارو (چاپ فرانسه) نیز ضمن اعلام خبر تصمیم عراق به آزادکردن تعدادی از اسرای ایرانی، به نقل از منابع غیررسمی نوشت: اسرای آزادشده شامل معلولان و کهنسالان می‌شوند. این روزنامه همچنین، تصمیم عراق را درمورد آزادی اسرا «یک حرکت ناشی از حسن‌نیت عراق توصیف کرد و یادآور شد که این کشور تاکنون حدود ۹۰ تن از مجروحان جنگی ایران را از طریق صلیب سرخ بین‌المللی آزاد کرده است.» فیگارو در ادامه درباره این اقدام عراق افزود: «این حرکت سمبولیک عراق باعث تقویت موضع عراق در جهان اسلام خواهد شد.»^{۱۳} خبر آزادکردن اسرای ایرانی درحالی منتشر شده است که کمیته بین‌المللی صلیب سرخ باوجود تأیید دریافت خبر تصمیم عراق مبنی بر آزادکردن تعدادی از اسرای جنگی به مناسبت عید قربان، تأکید کرده است: «این کمیته هنوز درمورد تعداد اسرایی که قرار است آزاد شوند و یا زمان این آزادسازی هیچ‌گونه جزئیاتی دریافت نکرده است.»^{۱۴}

۶۰۳

ماجرای ربوده‌شدن هواپیمای مسافربری ایران درحالی وارد سومین روز خود شده است که عراق همچنان به اقدامات تبلیغاتی دراین زمینه ادامه می‌دهد.

امروز مسئولان عراقی برای مسافران هواپیمای ربوده‌شده ایرانی برنامه بازدید از اماکن شهر بغداد را ترتیب دادند. در این برنامه سرنشینان هواپیما ضمن بازدید از بنای یادبود سرباز گمنام و موزه اسلحه بغداد در یکی از مناطق این شهر پیاده‌روی کرده و از نزدیک فعالیت‌های عمرانی و طرح‌های تولیدی را مشاهده کردند. سپس در جزیره راشد (یکی از زیباترین مناطق توریستی بغداد) واقع در وسط رودخانه دجله، برای مسافران ضیافت ناهار برپا شد.^{۱۵}

رادیو بغداد نیز علاوه بر گزارش برنامه‌های ترتیب داده شده برای مسافران هواپیمای ربوده‌شده ایرانی، مصاحبه‌هایی را پخش کرد که ظاهراً با برخی از مسافران انجام شده بود.* در ابتدای گزارش این رادیو فرماندار کربلا به مسافران خوشامد گفت و افزود: «ما که در ضریح حضرت عباس هستیم به شما امانتی واگذار می‌کنیم و آن این است هر آنچه را که از نزدیک در عراق می‌بینید برای مردم ایران نقل کنید.» در مصاحبه پخش شده از رادیو بغداد نیز خبرنگار با طرح این سؤال که «احساس شما از اینکه در خانه امام حسین^(ع) [هستید]، چیست؟» سعی می‌کرد خرسندی مسافران ایرانی را به مخاطبان القا کند. در این مصاحبه همچنین پاسخ‌هایی از مسافران پخش شد که حکایت از رضایت آنان از پذیرایی دولت عراق و نیز آرزوی آنان برای پایان یافتن جنگ عراق و ایران داشت.^{۱۶}

* ضمیمه دارد؛ متن کامل مصاحبه رادیو بغداد با تعدادی از مسافران هواپیمای ربوده‌شده ایرانی.

پخش این گزارش در حالی است که رادیو امریکا از محدودیت ارتباط خبرنگاران غیرعراقی با مسافران هواپیمای ایران خبر داد. این رادیو امروز در بخش خبری ساعت ۲۰:۳۰ خود گزارش داد: «گزارشگران غربی چندان امکانی برای دیدن مسافران ایرانی نیافته‌اند.» رادیو امریکا در ادامه به نقل از خبرنگار خبرگزاری رویتر افزود: «بعضی از مسافران ایرانی به او [خبرنگار رویتر] گفته‌اند که همه می‌خواهند به ایران بازگردند.»^{۱۷}

۶۰۴

در ادامه تلاش‌ها و اظهارنظرها درمورد پایان‌دادن به جنگ عراق و ایران امروز اظهاراتی از رئیس مجلس کویت، مشاور وزیر امور خارجه بنگلادش و معاون وزیر امور خارجه اندونزی منتشر شده است.

محمد یوسف عدسانی رئیس مجلس کویت، که در ژاپن به سر می‌برد، در دیدار با نخست‌وزیر این کشور خواستار امضای موافقت‌نامه‌ای در زمینه کشتیرانی آزاد در تمام سواحل کشورهای منطقه خلیج فارس به عنوان مرحله مقدماتی برای خاتمه‌دادن به جنگ ایران و عراق شد.

وی گفت: «چنین طرحی موجب آغاز مذاکرات و درنهایت گام مثبتی در جهت خاتمه جنگ پنج‌ساله ایران و عراق خواهد شد.» رئیس مجلس کویت همچنین در مصاحبه با خبرنگاران ضمن طرح این مطلب که «ژاپن و کویت معتقدند که زمزمه پایان یافتن جنگ در داخل ایران افزایش یافته است»، خاطرنشان کرد که در دیدار با نخست‌وزیر ژاپن خواسته است دولت ژاپن باتوجه به اینکه منافع قابل ملاحظه‌اش در خلیج فارس به خطر افتاده است، در زمینه برقراری صلح بین عراق و ایران نقش پررنگ‌تری ایفا کند.^{۱۸}

همایون رشید چودری قائم مقام وزارت امور خارجه بنگلادش نیز ضمن اشاره به ملاقات اخیر نماینده رئیس‌جمهور عراق با رئیس‌جمهور بنگلادش درمورد تلاش‌ها برای پایان‌دادن به جنگ عراق و ایران گفت: «ما خواستار پایان جنگ میان دو کشور ایران و عراق هستیم و نظر دولت بنگلادش بر این است که ابتدا سعی شود جنگ هرچه سریع‌تر پایان پذیرد و سپس معلوم گردد که چه کسی آغازگر این جنگ بوده است.»^{۱۹}

علاوه بر این، عبدالله کمال معاون وزیر امور خارجه اندونزی، که در چارچوب یک سفر دوره‌ای در ابوظبی به سر می‌برد، در دیدار با یعقوب الکندی کفیل معاون وزیر امور خارجه امارات متحده عربی، با اشاره به اینکه جنگ بین عراق و ایران منابع عظیم انسانی این دو کشور که هر دو از اعضای سازمان کنفرانس اسلامی و جنبش عدم تعهد می‌باشند را تحلیل می‌برد، بر حمایت کشورش از ابتکار مصر برای پایان‌دادن به جنگ عراق و ایران تأکید کرد. وی «از ایران خواست که همانند عراق انجام مذاکرات در چارچوب این طرح را بپذیرد.»^{۲۰}

۶۰۵

برگزاری انتخابات پارلمانی عراق به تعویق افتاده است. این خبر را روزنامه/اطلاعات در شماره امروز خود به نقل از شورای فرماندهی انقلاب عراق درج کرده است. هرچند در اعلامیه شورای فرماندهی انقلاب عراق دلیل تعویق یک ماهه انتخابات ذکر نشده است، اما روزنامه/اطلاعات به نقل از «آگاهان سیاسی» در این باره آورده است: «عقب افتادن انتخابات پارلمانی در عراق بیش از هر چیز متوجه آشوب‌های داخلی، به خصوص در استان‌های شمالی عراق و مشکلات جنگ تحمیلی است که عرصه را بر این رژیم تنگ کرده است.»^{۲۱}

گفتنی است پارلمان عراق که با ۲۵۰ کرسی در سال ۱۹۸۰ برای مدت پنج سال آغاز به کار کرده بود، در ماه سپتامبر (شهریور) سال جاری به پایان دوره کاری خود می‌رسد و براساس قانون باید پارلمان جدید تشکیل گردد.^{۲۲}

ضمیمه گزارش ۶۰۳: متن کامل مصاحبه رادیو بغداد با تعدادی از مسافران هواپیمای رپوده شده ایرانی خبرگزاری جمهوری اسلامی در نشریه گزارش‌های ویژه آورده است: «رادیو بغداد در بخش فارسی در برنامه رادیویی ساعت ۱۰ الی ۱۱ خود، ضمن اشاره به ربودن [و انتقال] هواپیمای ایرانی ایرباس به عراق توسط دو جوان ایرانی و چگونگی پذیرایی از مسافران هواپیمای مذکور طبق دستور صدام حسین، [گفت] زیارت از عتبات متبرکه از جمله این پذیرایی بود. رادیو بغداد سپس به پخش رپرتاژی از مراسم زیارت مسافران ایرانی ایرباس در کربلا پرداخت که از لابه لای نوحه خوانی‌ها در مدح حضرت عباس^(ع) صدای استاندار کربلا که به زبان عربی تکلم می‌کرد به گوش رسید که در میان همه مردم خطاب به ظاهراً مسافران خوشامد گفت و بلافاصله افزود: ولی ما که در ضریح حضرت عباس هستیم به شما امانتی را واگذار می‌کنیم و آن این است هر آنچه را که از نزدیک در عراق می‌بینید برای مردم ایران نقل کنید. در این میان، مترجم به زبان فارسی اظهارات استاندار را ترجمه کرد و استاندار افزود که فرقی نیست میان ما مردم عراق همه [و شما ایرانی‌ها] مسئولید. سپس مترجم خطاب به مسافران گفت: این آقای استاندار بود و از یکی از ظاهراً مسافران پرسید: شما راضی هستید کربلا را زیارت می‌کنید؟ مسافر ایرانی گفت: بله.

س: [خبرنگار]: احساس شما [از اینکه] در خانه [مرقد] امام [حسین^(ع)] هستید چیست؟
ج: [مسافر]: خیلی خوشحال هستیم از اینکه آمدیم اینجا زیارت می‌کنیم و آرزو می‌کنیم که (صدای زائران به گوش رسید).

مصاحبه‌گر از یکی دیگر از زیارت کنندگان ایرانی پرسید: احساس شما در خانه امام حسین^(ع) چیست؟

ج: خیلی مشتاق از دیدار امام حسین^(ع) هستیم.

س: این اولین بار است که شما خانه امام حسین^(ع) را زیارت می‌کنید؟

ج: بله.

س: پذیرایی دولت عراق با شما چگونه است؟

ج: مسافر ایرانی در پاسخ با کلمه ان شاء الله آرزو کرد که بین ایران و عراق صلح و رفت و آمدها بین ایرانی‌ها و عراقی‌ها به کشورهای یکدیگر برقرار شود.

از یکی از مسافران دیگر پرسیده شد که این اولین بار است که به خانه امام حسین^(ع) می‌آید؟ و زیارت کننده گفت: بله.

س: احساس شما چیست؟

ج: مردم که ...

یکی دیگر از مسافران با دخالت در مصاحبه می گوید: آقا اجازه بدهید مردم هزاران تن (نامفهوم) بله آرزو دارند بیایند.

س: این آرزویشان بود... ؟

ج: شما می دانید برای [همه] خانواده [های شیعه] به خصوص [خانواده های ایرانی این یک آرزو است] که همیشه بیایند زیارت کنند.

یکی دیگر از مسافران: آگه ممکن است بله منت دارند بیایند ولی اگر بشود. مصاحبه گر: ان شاء الله که زیارتان قبول بشود و بلافاصله [از] یکی دیگر از مسافران [سؤال کرد] احساس شما چیست؟

ج: احساسی که فکر می کنم همه ایرانی ها که الآن اینجا هستند این باشد که یکی از آرزوهایشان بود که بیایند صحن امام [حسین^(ع)] را زیارت کنند [صدای گریه به گوش رسید] ...

س: ان شاء الله زیارتان قبول باشد و باز هم بیایید کربلا. پذیرایی دولت عراق با شما چگونه بود؟ همین مسافر: خیلی خوب بوده و بهترین پذیرایی که ممکن بود انجام گرفت.

س: زیارتان قبول باشد.
از مسافر دیگری پرسیده شد: این اولین بار است که امام را زیارت می کنید؟

ج: بله.

س: احساس شما چیست؟

ج: من احساسم را نمی توانم بگویم ... تنها آرزویم همین بود. هیچ وقت فکرش [را] نمی کردم که در روزی بتوانیم به زیارت امام حسین^(ع) بیاییم.
س: حالا به آرزویتان نائل شدید؟

ج: بله.

س: پذیرایی دولت عراق برای شما چطور بود؟

ج: تا حالا برادران عراقی با ما خیلی خوب رفتار کردند و میهمان نوازی خوبی از ما کردند.
س: خیلی متشکرم.

ج: ما هم همین طور از شما متشکریم.

(بعد از این مصاحبه صدای زیارت نامه به گوش رسید که بعضی از آنها با صدای بلند کلمه آرزوی ماست را بر زبان می راندند و زیارت کنندگان با سینه زنی فریاد می زدند یار و یاور حسین، شهید مظلوم) مصاحبه گر سپس از یکی از مسافران زیارت کننده پرسید: شما الآن در صحن امام حسین^(ع) هستید احساس شما چیست؟

پاسخ دهنده یک خواهر بود که گفت: ما خیلی خوشحالیم که به هر صورتی بود آمده ایم امام حسین^(ع) را زیارت کنیم.

س: امیدواریم زیارتان قبول باشد، پذیرایی برادران عراقی چگونه بود؟

ج: پذیرایی شان خوب بود. معمولا عرب ها میهمان ها و هر میهمانی که برایشان برسد پذیرایی می کنند.

س: خیلی متشکرم. امیدوارم زیارتان قبول باشد.

ج: امیدوارم بتوانیم همه با هم برادران خواهران ایرانی و عراقی با هم بیاییم زیارت.

س: شما اهل کجا هستید؟

یکی از مسافران زیارت کننده: اهل شیراز هستم.

س: خوب حالا که به بزرگ ترین آرزو شما رسیدید؛ زیارت امام حسین^(ع) و حضرت عباس^(ع).

ج: الحمد لله.

س: احساس شما چیست؟

- ج: احساس ما خیلی خوب است به زیارت امام حسین^(ع) نائل شدم. امیدوارم که این جنگ بخوابد.
 سؤالکننده و پاسخدهنده: ان شاء الله و بلافاصله پاسخدهنده و به نفع مسلمانها تمام بشود و دل های
 مسلمانها هم به هر دو نزدیک بشود.
 س: ان شاء الله زیارتان قبول بشود.
 مصاحبه گر از مسافر دیگری پرسید: شما اهل کجا هستید؟
 ج: بنده از تهران.
 س: از تهران هستید. خوب احساس شما چیست در صحن امام حسین^(ع) حالا کجا هستید؟
 ج: حالا کربلا هستم و در حرم حضرت امام حسین^(ع) شهید و آرزوی تمام مسلمین جهان زیارت امام
 حسین^(ع) شهید است از جمله ما مسلمانی، از مسلمینی و اینک با وسیله ای از طرف خدا و یا اینکه از طرف
 دیگر آمدیم زیارت کردیم اگر خداوند قبول کند. ان شاء الله.
 س: پذیرایی دولت عراق از شما چگونه بود؟
 ج: ما از پذیرایی تشکر می کنیم که طوری از ما پذیرایی کردند که هیچ موقع ما انتظار نداشتیم و آن طوری
 که ادبشان و تربیتشان را به ما نشان می دهند نشان دادند و...
 س: ان شاء الله زیارتان قبول باشد.
 ج: قربان شما تشکر زیاد.
 صدای پیرمردی شنیده شد که به مسافران خوشامد گفت و سپس مصاحبه گر از یکی دیگر پرسید آقا
 می شود با شما صحبت کنیم؟
 ج: بفرمایید.
 س: شما الان کجا هستید؟
 ج: من در مرقد مطهر حضرت امام حسین^(ع).
 س: خوب احساس شما چیست که امام را زیارت می کنید؟
 ج: خیلی زیاد خوشحال هستم که این سعادت نصیب ما شده و قبر امام حسین علیه السلام را زیارت کنم.
 س: خوب آرزویتان چیست؟
 ج: آرزویمان این است که جنگ ایران و عراق ان شاء الله تمام بشود و بتوانند مردم مسلمان ایران هم قبر
 امام حسین^(ع) را زیارت کنند.
 س: قربان شما ان شاء الله زیارتان قبول باشد.
 مصاحبه گر با یک مسافر دیگر: آفاجان سلام.
 ج: یا الله
 س: چگونه خوبید؟
 ج: قربان شما.
 س: می خواهم با شما صحبت کنم.
 ج: امر بفرمایید.
 س: شما الان در صحن امام حسین^(ع) هستید.
 ج: بله، بله.
 س: احساس شما چیست که شما زیارت می کنید؟
 ج: احساس مسلمانی.^{۲۳}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۳/۶/۸

۱. اکبر هاشمی رفسنجانی، به سوی سرنوشت (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۳)، به اهتمام محسن هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ پنجم ۱۳۸۶، ص ۱۹۳.
۲. سند شماره ۲۹۹۰۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۶/۸.
۳. همان.
۴. سند شماره ۱۵۲۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح^(ع) به معاونت عملیات فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۳/۶/۸.
۵. سند شماره ۱۵۲۱۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح^(ع) به معاونت عملیات فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۳/۶/۸.
۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۳۶۳/۶/۹، ص ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۸.
۷. همان، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۸.
۸. سند شماره ۸۱۹۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۶/۸.
۹. قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، بولتن نوبه‌ای اطلاعاتی، ۱۳۶۳/۷/۲، ص ۳.
۱۰. همان، ص ۹.
۱۱. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد ۳، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص ۱۷۹.
۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۴، ۱۳۶۳/۶/۹، ص ۲، بغداد - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳۶۳/۶/۸.
۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۳۶۳/۶/۱۰، ص ۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۹.
۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۶، ۱۳۶۳/۶/۱۱، ص ۳، ژنو - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۳/۶/۱۰.
۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۴، ۱۳۶۳/۶/۹، ص ۲۸، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۳/۶/۸.
۱۶. همان، صص ۲۷ - ۲۴، رادیو بغداد، ۱۳۶۳/۶/۸.
۱۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۶/۱۰، ص ۱۴، رادیو امریکا، ۱۳۶۳/۶/۸.
۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۴، ۱۳۶۳/۶/۹، ص ۵، توکیو - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۳/۶/۸.
۱۹. همان، ص ۴، داکا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۸.
۲۰. همان، ص ۳، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۱۳۶۳/۶/۸.
۲۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۸، ص ۱۶.
۲۲. همان.
۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۴، ۱۳۶۳/۶/۹، صص ۲۷ - ۲۴، رادیو بغداد، ۱۳۶۳/۶/۸.